

Marek Cwetsch, Kazimierz Radwański

Kraków - Stare Miasto, ul. Sanacka 3

Informator Archeologiczny : badania 17, 154-155

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- a/ ul. Jrodzka 53 - Collegium Iuridicum, wyk. II. W wykopie zlokalizowanym na dziedzińcu wewnątrzna stwierdzono 2 jamy wczesnośredniowieczne /w tym 1 o charakterze mieszkalnym?/ związane z młodszym horyzontem osadniczym Okoła, nawarstwienia późnośredniowieczne /z XIV - XV w./ związane z okresem funkcjonowania najstarszej fazy retyckiej budynku oraz nawarstwienia nowożytnie wytworzone w okresie użytkowania dziedzińca Collegium. # trakcie przeprowadzonych prac odsłonięto fundament i część partii naziemnej obiektu gótyckiego, wykonanego z łamanych kamieni wapiennych łączonych zaprawą wapienną.
- b/ Pl. Wita Stwosza 2 - wnętrze budynku, wyk. VIII - I. Kontynuowano badania ratownicze w wykopach budowlanych. Odsłonięto bogate nawarstwienia wczesnośredniowieczne /w tym także pozostałości obiektów jamowych/, warstwy i poziomy użytkowo związane z młodszymi fazami średniowiecza oraz nawarstwienia nowożytnie. W stropie piasku calcowego stwierdzono także ślad jamy wypełnionej piaskiem, zawierającej pojedyncze ułamki naczyń kultury krzywickiej.
- c/ Rynek Główny 19 - wyk. I - VI. Prace archeologiczne prowadzono w 6 zrywkach geotechnicznych zlokalizowanych na podwórzu posesji oraz we wnętrzu oficyn. Stwierdzono warstwę wczesnośredniowieczną z materiałem ceramicznym datowanym na XI - XIII w. oraz nawarstwienia późnośredniowieczne, związane z polokacyjnym przekształceniem tego terenu.
- d/ ul. Szpitalna 20/22 - podwórze, wyk. I. W wykopie budowlanym uchwyciono pozostałości /spąg/ warstwy wczesnośredniowiecznej datowanej na XI - XII w.
- e/ ul. św. Marka 21a - wyk. I. W wykopie budowlanym rozpoznano relikty nowożytnego kanału blokowego, wykonanego z ośców piaskowców i łamanych kamieni wapiennych łączonych zaprawą wapienną.
- f/ ul. św. Marka 22 - wyk. I. W wykopie budowlanym uchwyciono pozostałości warstwy wczesnośredniowiecznej oraz nawarstwienia późnośredniowieczne.

Na wszystkich wyżej wymienionych punktach uchwyciono piasek oalowy. Materiał i dokumentacja z badań przechowywane są w Dziale Krakowa Przedlokacyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

Badania będą kontynuowane.

KRAKÓW - Stare Miasto
ul. Senacka 3

Muzeum Archeologiczne
w Krakowie

Badanie prowadził mgr Marek Owczak pod nadzorem naukowym doc.dr.Kazimierza Radwańskiego. Finansowało Muzeum Archeologiczne w Krakowie i KZA w Krakowie. Drugi sezon badań. Strefa osadnicza zachodniej części Okoła, Wczesne średniowiecze.

Badania były fragmentem kompleksowych prac Muzeum w rejonie ul. Kanonicznej. W latach ubiegłych teren został rozpoznany wierceniami i wykopami sondażowymi. Prowadzono także systematyczne badania archeologiczne, które częściowo doprowadziły do uściślenia przebiegu wału obronnego i towarzyszących mu nawarstwień wczesnośredniowiecznych. Na podstawie tych prac starano się zrekonstruować dawny topografie terenu i w tym kontekście rozwiązywać kwestie osadnicze i zagadnienia obronne. Na tej podstawie planowano również dalsze badania wykopaliskowe.

W 1983 r. kontynuowano prace w wykopie nr V o wymiarach 3,0 m x 2,8 m, usytuowanym w ogrodzie Muzeum. Wykop przylega do zewnętrznej ściany średniowiecznego miejskiego muru obronnego i znajduje się na osi wykopu nr IV /st. ul. Kanoniczna 9/. Oba wykopy przedzielił mur obronny o szerokości ok. 3 metry. Jest to obszar terasy średniej /krawędź terasy/ i terasy powodziowej Wisły, na skraju nie istniejących obecnie bagien, tzw. Żabięgo Kruka.

Odsłonięto nawarstwienia wczesnośredniowieczne od głębokości 220 cm do 540 cm, tzn. poziomy znajdujące się poniżej stopy średniowiecznego muru obronnego. Stratygrafia wykopu jest następująca:

- 220 - 250 cm - warstwy kulturowe z XIII w.
250 - 280/320 cm - warstwy kulturowe z XII/XIII w.
280/320-390/410 cm - wczesnośredniowieczny wał obronny wraz z konstrukcjami drewnianymi
390/410-420/470 cm - warstwa kulturowa z XII w. i XI w.
420/470- 540 cm - nawarstwienia związane z działalnością akumulacyjną rzeki ze śladami osadniczymi z XI w.

- powstało w konstrukcji wału obronnego; odkryto wkopany obiekt mieszkalny /?/ pochodzący z XIII w.

Kluczowym wynikiem badań było odkrycie konstrukcji wału obronnego, leżącego pod średniowiecznym murem obronnym. Według dotychczasowych ustaleń należy przypuszczać, że stanowi ona jedynie element całości założenia obronnego. Nie można z pewnością stwierdzić, czy stanowi ona jądro wału, czy też ułożona została na jego zewnętrznym obrzeżu. Jest to zwarta konstrukcja ograniczona tełmami belkami dębowymi o średnicy 20 cm, ułożonymi równoległe w odległości 170 cm. Przestrzeń pomiędzy nimi wypełniona jest cienkimi dranicami. Wierach konstrukcji stanowią dwie warstwy drania i cienkich belek dębowych, ułożone pod kątem 30° do podłoża wału. Poziom ten wyznacza warstwę szczepak drzewa dębowego /społecznie sosna i brzoza/, będąca prawdopodobnie pozostałością po obróbce elementów konstrukcji wału. Układ elementów drewnianych jest równoległy względem siebie i prostopadły do osi wału obronnego. W kierunku północnym zachowano odmienną konstrukcję. Obok elementów drewnianych występujących w stropie wału /również w położeniu równoległym względem siebie/ występują także kamienie wapienne w układzie przypominającym zewnętrzne umocnienie w postaci płaszcza kamiennego. Ten fragment nie został uchwycony w całości z powodu ograniczonej przestrzeni wykopu. Należy jednak sądzić, że stanowi on o zróżnicowaniu konstrukcji całości założenia obronnego. Fakt ten potwierdza jednolita pod względem konsystencji warstwa wypełniająca oba fragmenty wału. Jest to szarobiaławy ił przemieszany z piaskiem, prawdopodobnie przemieszczony z obszaru terasy powodziowej.

W trakcie badań uzyskano interesujące zabytki ruchome: ceramikę, przedmioty, noże i groty strzał. Zabytki znajdują się w Dziale Krakowa Przedkasyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

W roku przyszłym planowane są prace pod murem obronnym mające na celu powiększenie jednym profilem wykopu nr IV /st.ul. Kanoniczna 9/ z wykopem obecnie badanym. W wykopie nr IV odkryto w 1982 roku przekładkową konstrukcję złożoną z belek i drania dębowych. Zalega ona na zbliżonej głębokości do odsłoniętych w tym roku drewnianych elementów wału. Ze względu na duże rozmiary niektórych belek a także ich niewielkie oddalenie można z dużym prawdopodobieństwem przypuszczać iż stanowią jedną, funkcjonalnie związaną całość.

Oprócz wymienionego wyżej, planowanego podkopu, celowo jest poszerzenie wykopu w kierunku północnym i zachodnim.

KRAKÓW - WAWEL

Sejony IV, VII, VIII, X, XI, XII, XIV, XV,
stoki zachodnie

Kierownictwo Oddziału Zanku Królewskiego
i Państwowe Zbiory Sztuki na Wawelu

Badania terenowe prowadził zespół Pracowni Archeologicznej
IOZK. Autor sprawozdania mgr Zbigniew Pianowski. Konsultacje
naukowe prof. dr hab. Józef Frańk. Finansowo IOZK.
Trzydziesty szósty sezon badań. Grodzisko, głównie
IX-XIII w., zarek gotycki i renesansowy oraz relikty osad-
nictwa starożytnego.

Sejony IV, katedra /J. Firlet, mgr Z. Pianowski/

W 1983 roku kontynuowano rozpoczęte dwa lata wcześniej badania i obserwacje architektoniczne związane z poszukiwaniem najstarszego kościoła katedralnego oraz słusznych partii murów katedry romańskiej, tzw. Hermanowskiej. W ubiegłym sezonie dokonano w krypcie pod zakrytą /kaplicą św. Małgorzaty/ odkrycia relikwii kamiennie-glinianego muru przociętego przez fundament apsydy romańskiej oraz rozwarstwienia kompleksu murów w krypcach pod południowym ramieniem ambitu na dwie partie - romańską wzniesioną z poziomych warstw kamieni oblicowanych kostką /podobnie jak inne mury katedry Hermanowskiej/ oraz część wzniesioną z płytowych kamieni wapiennych o urozmaiconym układzie, miejscami kładzionych ukłoniście /opus spicatum/. Tę partię, wchodzącą pod mur romański, zinterpretowano jako fragment należący do najstarszej katedry wzniesionej za panowania Bolesława Chrobrego ok. 1000 roku, kiedy to erygowano biskupstwo krakowskie. Na podstawie podobieństwa techniki budowlanej jako drugi fragment tej świątyni określono duży odcinek fundamentu apsydy głównej wraz z jej południowym zakrępowaniem, słoekalizowany w krypcie pod wschodnim ramieniem ambitu, uważany dotąd za mur romański. Trzeci fragment - to wspomniany wyżej kamiennie-gliniany fundament, wyróżniający spadek skały w kierunku dziedzińca Batorego, słoekalizowany w zachodniej krypcie pod zakrytą. Świątynia przedromańska była więc najprawdopodobniej trójbranową bazyliką o znacznych wymiarach /zbliżonych do późniejszego kościoła romańskiego/.

W 1983 roku wykonano niewielką sondę /1/83/ po wschodniej stronie kompleksu murów wczesno-